

Paper de vidre – Antoni Puigverd

A *Paper de vidre*, Antoni Puigverd (la Bisbal, 1954) dissecciona la vulgaritat d'aquest final de segle, representada per Pau Paris, un mediocre advocat de quaranta-dos anys. Acompanyant-lo en el seu recorregut en una tarda de dissabte per la Barcelona post-olímpica, el lector assisteix a una silenciosa exhibició d'autoindulgència, autoodi i autocompassió. El llenguatge asèptic de Puigverd aconsegueix introduir-se en el crani d'un personatge gris que resulta humà fins a la familiaritat.

La volubilitat moral de Pau Paris contrasta amb la rigidesa inquebrantable de Rosa, la seva dona («parapetada darrere la muralla de les conviccions»), l'altra cara de la moneda del desencís: si ell ha perdut els papers, ella manté el rumb ideològic amb una tenacitat anormal; ell no té horitzó, però el d'ella és rígid com una. En aquestes circumstàncies, no és estrany que el fill del matrimoni parli com un personatge de dibuixos animats: els seus pares estan massa ocupats interrogant-se sobre ells mateixos i les seves relacions per ocupar-se'n, i l'autèntica família del nen és, per defecte, la televisió. Amb aquests elements, *Paper de vidre* podia haver estat el mer relat contingut d'una decadència familiar, però des de les primeres pàgines s'alternen les cabòries i les desventures del protagonista amb les de Hellen, una prostituta de luxe destinada a interposar-se en el seu camí i a alterar el curs de la novel·la.

El conflicte esclata després de dinar, quan els retrets de Rosa i les demandes lúdiques del nen irriuen Paris (no menys amb ell mateix que amb l'injust món que l'envolta), que fuig a passejar per la ciutat. Després d'una sèrie de raonaments que recorden la vaga lògica dels somnis, l'home decideix que, com a compensació a la seva resistència i la seva llarga fidelitat matrimonial, té dret a desfogar-se amb una prostituta.

En aquest punt, transcorregut un terç del llibre, apareix un personatge hereu de Kafka que condueix Paris als confins del grotesc, dels quals ja no sortirà. La novel·la, doncs, experimenta un gir: sense abandonar l'àmbit psicològic, incorpora aspectes teatrals, d'una ridiquesa sòrdida. Paris s'endinsa cada cop més en l'absurd, fins que topa amb el més absurd dels fenòmens: la mort, que inaugura l'últim tram del llibre, en el qual el talent d'Antoni Puigverd es mostra en plenitud.

Ens adonem llavors que *Paper de vidre* és en realitat una partida d'escacs en què els moviments que a primer cop d'ull podien semblar gratuïts conflueixen en un mat incontenible, amb totes les peces dansant coordinadament des de les seves posicions. Les anades i vingudes, els armaris amb sorpresa i les trucades telefòniques en l'apartament de la prostituta prenen un aire de vodevil macabre, amb tot l'engranatge perfectament greixat que comporta la comèdia de situació, i la càrrega corrosiva de l'humor negre, amb l'afegit d'un detallisme escabrós.

Un dels mèrits de Puigverd és confrontar un personatge corrent com Pau Paris amb una situació extrema: el grotesc havia estat amagat tota l'estona a l'ombra de la vulgaritat, i la separació entre quotidianitat i bogeria es revela més subtil del que comunament es creu.

Algun crític ha considerat *Paper de vidre* com el retrat desencisat de la generació "progre". Certament, aquesta és una interpretació legítima, i d'aquí a unes desenes d'anys el llibre pot ser útil per entendre algunes de les conductes imperants en el postfranquisme, però es deixa llegir també amb una perspectiva més àmplia, com una reflexió sobre les compensacions que exigeix als seus membres una societat neuròtica. La prostitució i la televisió substitutòries, la ideologia incorrupta, la camaraderia impossible no serien més que mecanismes compensatoris d'una buidor vital, extrapolable a altres espais i altres períodes històrics.

El llibre encaixa amb la definició de novel·la proposada per Milan Kundera: «La gran forma de la prosa en què l'autor, a través d'egos experimentals (personatges), examina a fons alguns dels grans temes de l'existència». Antoni Puigverd s'ha plantejat la seva primera novel·la amb una ambició que no exclou l'artesanania, i els resultats són reeixits.